

AİLE

Aile; anne, baba ve evlenmemiş çocuklardan oluşan en küçük insan topluluğuna denir. Aile milletin temelini oluşturur. Aile aynı zamanda toplumun hücrelidir. Eğer bir toplumda aileler sağlam ise o toplum da sağlam demektir. Bundan dolayı ailenin bozulması toplumun bozulması demektir. Dolayısıyla evlenme yoluyla kurulan yuva basit bir şey değil bilâkis toplumun özü ve temelidir.

İnsan sevgisinin kaynağı da ailedir. Bir milletin sahip olduğu bütün özellikleri, bir ailede görmek mümkündür. Bir toplulukta aile ne kadar sağlam temellere oturur ise, o aileden meydana gelen toplum, o nispette sağlam yapıya sahip olmuş olur. Aile, bu niteliğiyle toplumlarda kültürel kimliğin, insani değerlerin ve tarihi sürekliliğin koruyucusu ve aktarıcısı olan bir kurumdur. Bunun içindir ki dinimiz aileye büyük önem vermiştir.

İslam'ın öngördüğü kutsal bir bağ olan evlilik, aile kurumunu oluşturan, karı-koca arasındaki hayat müşterekliğinin adıdır. Yüce Allah, insanın soyunun korunması ve devamı, yeryüzünün imarı ve gelişimi için evliliği yasalaştırmıştır.

Ailenin en temel iki unsuru kadın ve erkektir. Erkek ve kadın yalnızlığın giderilmesi, beraberliğin sağlanması, dünya hayatının mutlu bir şekilde geçirilmesi ve daha birçok hikmetler gereği birbirini tamamlayan iki ana unsur olarak yaratılmıştır.

Her varlığı erkek ve dişi olarak yaratan rabbimiz, eşrefi mahlûk olan insanı da erkek ve kadın olarak yaratmış ve birbirlerine karşı sevgi ve merhamet lütfetmiştir.

Kuşkusuz evlilik, insana sükûnet aşıl原因 bir nimettir. Allah Teâlâ **Rum Suresi'nin 21.** ayetinde şöyle buyuruyor;

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

“Kaynaşmanız için size kendi (cinsi)nizden eşler yaratıp ta aranızda sevgi ve merhamet peyda etmesi de O'nun (varlığının) delillerindedir. Doğrusu bunda, iyi düşünen bir kavim için ibretler vardır.”

Bu ayeti kerimeden ailenin sevgi, saygı, güven ve karşılıklı hoşgörü esasına dayanması gerektiğini anlıyoruz. Bu ilkeler aynı zamanda aileye mutluluk sağlayan kavramlardır. Ailedeki bireyler mutluydu aile mutludur, aileler mutluydu toplum da mutludur, güçlüdür, huzurludur.

Aile olmak, bir bütünü tamamlamak demektir. Kur'an'ın ifadesiyle eşlerin birbirlerine örtü olmaları demektir. Eş olmak, kişinin kendi eksikliğini kabul edip eşiyile tamamlanması, kemâle doğru adım atması, eşinin onu bir örtü gibi sarıp sarmalamasıdır

Hz. Allah **Bakara süresinin 187.** ayetinde هُنَّ لِيَاسٍ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِيَاسٍ لِهِنَّ “onlar sizin için birer elbise, sizde onlar için birer elbisesiniz” buyurarak kadın ve erkeğin birbirlerini korumaları gerektiğini hatırlatmaktadır. Bunun için dinimiz evlenmeyi teşvik etmiştir.

وَأَنْكَحُوا الْأَيَامَى مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ

"Aranızdaki bekârları, kölelerinizden ve cariyelerinizden elverişli olanları evlendirin. Eğer bunlar fakir iseler, Allah kendi lütfu ile onları zenginleştirir. Allah, (lütfu) geniş olan ve (her şeyi) bilendir. " (Nur, 24/32)

Peygamber efendimiz de, şöyle buyuruyor.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "ثَلَاثَةٌ حَقُّ عَلَى اللَّهِ عَوْنُهُمْ: الْمَجَاهِدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَالْمَكَاتِبُ
الَّذِي يُرِيدُ الْأَدَاءَ، وَالنَّاكِحُ الَّذِي يُرِيدُ الْعِفَافَ

Bu hadisi şerifte peygamber efendimiz (s.a.v) namuslu bir birliktelik yaşamaya niyetlenip aile kurmaya çabalayana Allah'ın mutlaka destek olacağını müjdeliyor. (Tirmizî, Fedâilü'l-Cihad, 20.) Çünkü evlilik beden haramdan korunacağı bir barnaktır. Hatta evlilik sayesinde sadece iki beden korunmaz, bütün toplum temiz bir nesle sahip olur.

İslam dini ailenin varlığını ve birliğini tehdit eden tüm gayri meşru ilişkileri yasaklar. Büyük toplumun, sağlam toplumun temelini güçlü ailelerin oluşturduğunu unutmamamız gerekir.

Hz. Allah, Kur'an-ı Kerim'de aile birliğinin kurulmasının ardından hayatın akışına ayak uydurması için insana öğütler verir. Aile olmanın hayata güvenle bakan ve geleceği şekillendiren yüzünü tanıtır. Öncelikle insandan, aile olmanın ne anlama geldiğini kavramasını ister. İmran ailesini hayır ile yâd ederken[1] Ebu Leheb ailesini ateş ile nasıl cezalandıracağını[2] anlatır. Bir duygu ve fikir birlikteliği ile oluşmuş nice aileleri örnek gösterir.

Tevbe süresinin 67. ve 68. ayetlerinde

الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ بَعْضُهُمْ مِنْ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمُنْكَرِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمَعْرُوفِ وَيَقْبِضُونَ أَيْدِيَهُمْ نَسُوا اللَّهَ فَنَسِيَهُمْ إِنَّ
الْمُنَافِقِينَ هُمُ الْفَاسِقُونَ (67) وَعَدَّ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْكُفَّارَ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا هِيَ حَسْبُهُمْ وَلَعْنَةُ اللَّهِ وَلَهُمْ
عَذَابٌ مُعْتَمِدٌ (68)

“İkiyüzlü erkek ve kadınlar da birbirlerindedir: Kötülüğü emreder, iyiliğe engel olurlar; elleri de sıkıdır; Allah'ı unuttular, bu yüzden Allah da onları unuttu. Doğrusu ikiyüzlüler fasıktırlar.”

“Allah, ikiyüzlü erkek ve kadınlara ve inkârcılara, ebedi kalacakları cehennem ateşini hazırlamıştır. O, onlara yeter. Allah onları lanetlemiştir (rahmetinden uzak kılmıştır). Onlara devamlı azab vardır.”

Buyurarak kötülük yolunda birbirlerine benzeyip ortak işler yapan ve kendisini unutanlara azabı hatırlatırken; dost olan ve iyilikte yardımlaşan erkek ve hanımlar hakkında övgüyle ve müjdeyle şöyle buyurur.

وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيُطِيعُونَ اللَّهَ
وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ (71) وَعَدَّ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
خَالِدِينَ فِيهَا وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ وَرِضْوَانٍ مِنَ اللَّهِ أَكْبَرُ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ (72)

“Mümin erkekler ve mümin kadınlar birbirlerinin velileridir; iyiyi emreder kötülükten alıkoşur; namaz kılarlar, zekât verirler, Allah'a ve Peygamberine itaat ederler. İşte Allah bunlara rahmet edecektir. Allah şüphesiz güçlüdür, hâkimdir.”

“Allah mümin erkeklere ve mümin kadınlara, temelli kalacakları, içlerinden ırmaklar akan cennetler, Adn cennetlerinde hoş meskenler vadetmiştir. Allah'ın hoşnut olması en büyük şeydir. İşte büyük kurtuluş budur.”

Bütün peygamberler aileleriyle bütünleşmiştir. Hz. İbrahim'in baba şefkati ile bereketli sofrasının etrafında ailesini ve misafirlerini toplaması, herkesten önce babası Azer'i tevhide davet etmesi. Hz. Yusuf'un yaptıkları her şeye rağmen kardeşlerini affetmesi, Yakup Aleyhisselam'ın, evlatları Yusuf ve Bünyamin için çırpınışı ve döktüğü gözyaşları, Nuh Aleyhisselam'ın, oğlu için yalvarıp yakarması, hep aile birliğini sağlamak içindir. Bu hakikatler bize aile bağlarının izah edilemeyen gizli gücünü ifade eder. Peki, aile bu gücünü nereden almaktadır?

Peygamber efendimiz Allah Teâla'nın şöyle buyurduğunu ifade eder.

فَقَالَ عَبْدُ الرَّحْمَنِ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: " قَالَ اللَّهُ: أَنَا اللَّهُ، وَأَنَا الرَّحْمَنُ، خُلِقْتُ الرَّحْمَ وَشَقَقْتُ لَهَا مِنْ اسْمِي، فَمَنْ صَلَّى وَصَلَّتْهُ، وَمَنْ قَطَعَهَا بَتَّتَهُ "

“Ben Allah'ım, Ben Rahman'ım.(Ana) rahmini ben yarattım. Ona kendi (Rahman) adımdan verdim. Kim akrabalık bağlarını gözetirse ben de onu gözetirim. Kim de akraba ile bağı keserse bende onunla bağı keserim.” (Tirmizi, Bir, 9/1907.)

Burada Allah Resulü aile bağının arkasındaki manevi güce işaret eder. Bu güç Rahman olan Allah'ın inayetidir.

İlk defa ilâhî vahye muhatap olan ve hirâ'dan Hz. Hatice annemizin yanına geldiğinde; “Bana bir şey olmasından korkuyorum!” diyen Efendimiz'e Hz. Hatice Annemiz'in “Korkma, endişelenme! Sana bir şey olmaz! Allah'a yemin ederim ki, yüce Allah seni hiçbir zaman utandırmaz; mahzun da etmez. Çünkü sen akrabayı gözetirsin.” buyurması yine bu güce işaret etmektedir. (Buhari, Bed'ü'l-vahy, 1/3)

Arapçada (اسرة) kelimesi de aile demektir. “Üsre”, Zırh demektir. Aile bir zırh gibi insanı maddî ve mânevî bakımdan dış dünyadan gelecek olumsuzluklara karşı koruduğu için aile bu ismi almıştır.

İlk aile Hz. Âdem ve Havva'nın ailesi, daha ilk andan başlayarak insanın varlığının ailede değer bulduğunu hatırlatır bize... Kendisine kötülük yapmak istemesine rağmen kardeşine el kaldırmayan, babasının öğüdüne kulak veren, aile bağlarını önemseyen Hâbil, Allah'ın rızasını kazanır, onun duası, adağı bir anda makbul olur Allah katında. Sıla-i rahmi kuvvetlendirmek Allah'ın desteğini almaktır aslında. Aile bağlarını koparmak ise, adım adım felâkete sürüklenmektir Kâbil gibi..

Ama İslam, bundan 14 küsur asır önce Müslümanları uyararak, aileyi yok eden, temelini dinamitleyen fuhşun her çeşidini, içkiyi, kumarı ve meşru olmayan her şeyi yasaklamıştır. Allah Teâlâ **Tahrim Suresi'nin 6.** Ayetinde:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ

“Ey İnsanlar! Kendinizi ve ailenizi, yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun...” buyurmuştur.

Huzurlu bir aile birlikteliği arıyorsak öncelikle aile yuvamızı meşru yollardan kurmanın çabası içerisinde olmalıyız. İnsan neslinin devamı, nesebin muhafazası, toplumu meydana getiren ve toplumun temel taşı olan aile müessesesinin kurulması ancak meşru bir evlilikle mümkündür.

Mutlu bir evliliğin ve huzurla geçecek bir aile yuvasının kurulması için evliliğin kurulmasının zorlaştırılmaması, kolaylaştırılması şarttır. Peygamber efendimiz buyuruyorlar ki:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «خَيْرُ النِّكَاحِ أَيْسَرُهُ»

En hayırlı nikâh en kolay olanıdır. (Ebu Davud Nikâh, 32/2117)

Lükse kaçan, aşırı bir şekilde israf boyutlarını aşan ve sadece insanların beğenisini kazanmak için gerçekleştirilmek istenen evlilikler kişilere ağır külfetler yüklemektedir. İslam dini her hususta olduğu gibi ailenin kurulmasında da mutedil olmamızı, kız ve erkek tarafını maddi ve manevi sıkıntıya sokacak davranışlardan uzak durmamızı istemektedir. Çünkü zor ve külfetli evlilikler hayır ve mutluluk getirmez ve çoğu zaman da süreklilik arz etmez. Külfet ve masraf, mutluluk veren değil huzur kaçıran şeylerdir.

Aile hayatının mutlu bir şekilde devam ettirilebilmesi için, aile bireylerinin birbirlerinin hak ve hukukuna riayet etmeleri gerekir. Bu haklara tam anlamıyla riayet edildiği müddetçe aile içinde geçimsizlik baş göstermeyecek ve neticede aile yuvası hayatını mutlu bir şekilde devam ettirecektir.

Aile birliğinin devamında erkek ve kadının riayet etmesi gereken ortak hakların en başta geleni iffet ve namus'tur. Namus ve iffetin sadece tek taraftan özellikle kadından beklenmesi doğru değildir. Erkek ve kadın birbirleri için örtüdürler ve birbirlerinin namusunu ve iffetini koruma ve gözetmede ortaklırlar. Meşru olmayan bir davranışı kadın yaptığında namusunun zedeleneceğini kabul edip, erkeğin yapması halinde ise gayri meşru bir davranışı meşrulaştırarak “erkek adam yapar” diyerek işin içinden çıkılması dine ve ahlaka aykırı bir davranıştır. Çünkü Kur'an'a göre her iki tarafında namusları zedelenmiştir. Kur'an-ı Kerim bu hususu şöyle ifade etmektedir.

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ بَعْضُهُمْ مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ (30) وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ بَعْضُهُنَّ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ أَخَوَاتِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوْ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولِي الْإِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى عَوْرَاتِ النِّسَاءِ وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهُ الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ (31)

“Mümin erkeklere söyle: Gözlerini bakılması yasak olandan çevirsinler, mahrem yerlerini, korusunlar. Bu, onların arınmasını daha iyi sağlar. Allah yaptıklarından şüphesiz haberdardır.” (Nur 24/30.)

“Mümin kadınlara da söyle: Gözlerini bakılması yasak olandan çevirsinler, iffetlerini korusunlar. Süslerini, kendiliğinden görünen kısmı müstesna, açmasınlar. Başörtülerini yakalarının üzerine salsınlar. Süslerini kocaları veya babaları ve kayınpederleri veya oğulları veya kocalarının oğulları veya kardeşleri veya erkek kardeşlerinin oğulları veya kız kardeşlerinin oğulları veya Müslüman kadınları veya cariyeleri veya erkekliği kalmamış hizmetçiler, ya da kadınların mahrem yerlerini henüz anlamayan çocuklardan başkasına

göstermesinler. Gizledikleri süslerin bilinmesi için ayaklarını yere vurmasınlar. Ey inananlar! Saadete ermeniz için hepiniz tövbe ederek Allah'ın hükmüne dönün.” (Nur 24/31)

Ailenin birliğini sağlayıp ailenin mutlu olmasındaen önemli görev babaya düşmektedir. Resulü Ekrem (S.A.V.) şöyle buyuruyor:

عَنِ النَّبِيِّ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - قَالَ: «كُلُّكُمْ رَاعٍ، وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ: وَالرَّجُلُ رَاعٍ عَلَى أَهْلِ بَيْتِهِ، وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ عَلَى بَيْتِ زَوْجِهَا وَوَلَدِهِ، فَكُلُّكُمْ رَاعٍ، وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ»

“Hepiniz, çoban ve muhafızısınız, maiyetinizde bulunanların hukukundan sorumlusunuz. İş başındakiler de muhafızdır, memurlarından sorumludurlar. Erkek, aile efradının çobanıdır ve onlardan mesuldür. Kadın da kocasının evinde bir muhafızdır; o da ondan mesuldür. Hepiniz, çoban ve muhafızısınız, maiyetinizde bulunanların hukukundan sorumlusunuz.” (Buhârî, Cum`a 11; Müslim, İmâre 20.; Tirmizî, Cihâd 27; Riyazüs Salihin 1/337)”

Hadis-i Şeriften de anladığımız kadarıyla ailede herkesin bir sorumluluğu vardır. Hepsinin sorumlusu babadır. Aile reisi olan baba kendisine Resulü Ekrem (sav)’in aile reisliğini örnek almalıdır. Baba, ailesine İslam kültürünü ve ahlâkını öğretmeli, evlatlarına güzel davranışlarıyla örnek olmalı, aileye yönelik zararlı akımlardan ailesini korumalıdır. Bir de baba ve anne evde örnek olmalıdır. Mesela baba ve anne önce kendileri namazlarını kılacak, şaka da olsa yalan söylemeyecek, kötü söz söylemeyecekler, dedikodu etmeyecekler. Yine baba sigara içiyorsa çocuğuna sigara içme diyemez. Çünkü Cenabı Hâk Saff Suresi’nin 2. ayetinde şöyle buyuruyor:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ

“Ey İman Edenler! Yapmayacağınız şeyi niye söylüyorsunuz?”

Çocuklar genelde anne ve babayı örnek alırlar. Onların söz ve davranışlarından etkilenirler. Bunun için anne ve baba çocuklarının dürüst, ahlâklı ve faziletli yetişmeleri için onlara örnek olmaları gerekir.

Bu hususta Resulullah (sav) de şöyle buyurmaktır.

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو، أَنَّهُ قَالَ: دَعَانِي أُمِّي يَوْمًا وَرَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَاعِدٌ فِي بَيْتِنَا، فَقَالَتْ: هَا تَعَالَ أُعْطِيكَ، فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَمَا أَرَدْتُ أَنْ تُعْطِيَهُ؟» قَالَتْ: أُعْطِيَهُ تَمْرًا، فَقَالَ لَهَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَمَا إِنَّكَ لَوْ لَمْ تُعْطِهِ شَيْئًا كُتِبَتْ عَلَيْكَ كَذِبَةٌ»

Abdullah b. Amr (r.a.) anlatıyor: “Ben küçüktüm, Peygamberimizin evimizde bulunduğu bir günde, annem beni: “Gel sana bir şey vereceğim” diye çağırdı. Peygamberimiz anneme: “Çocuğa ne vermek istedin?” diye sordu. Annem: “Hurma vereceğim.” dedi. Bunun üzerine Peygamberimiz: “Eğer (çocuğu aldatıp ona) bir şey vermeyeydin, sana bir yalan günahı yazılırdı.” buyurdu. (Ebu Davud, Edep, 87, 4991)

Peygamberimiz burada anne ve babaların yapmayacakları şeyleri çocuklarına va'd etmemelerini öğütüyor. Yalan vaadde bulunmak hem anne babaların yalan söyleme gibi bir günahı işlemelerine hem de çocukların ahlâkı üzerinde olumsuz etkilere sebep olur.

Baba, ailenin bütün fertlerinin yiyeceğini, giyeceğini, sağlık, eğitim ve diğer sorunlarını meşru yollardan temin etmelidir. Çocuklarını helal kazançla beslemelidir.

Bu konuda Resulü Ekrem (S.A.) şöyle buyuruyor:

قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَفْضَلُ دِينَارٍ يُنْفَقُهُ الرَّجُلُ: دِينَارٌ يُنْفَقُهُ عَلَى عِيَالِهِ، وَدِينَارٌ يُنْفَقُهُ عَلَى دَابَّتِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَدِينَارٌ يُنْفَقُهُ عَلَى أَصْحَابِهِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ».

“Bir adamın hayra sarfettiği paranın en efdali ailesine harcadığı paradır. (Müslim, Zekat 12; Riyazüs Salihin 1/329)

Aile reisi olan baba, karısına ve çocuklarına Kur'an'ı, farzları ve İslamiyet hakkında gereken bilgileri mutlaka öğretmelidir.

وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا نَسَأَلُكَ رِزْقًا نَحْنُ نَرْزُقُكَ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَى

“Ailene namazı emret, kendin de ona devam et” (Taha 20/132)

Baba çocukların dini eğitim ve öğretimlerini mutlaka almalarını sağlamalıdır. Resulü Ekrem ümmetine şöyle hitap ediyor:

مُرُوا أَوْلَادَكُمْ بِالصَّلَاةِ وَهُمْ أَبْنَاءُ سَبْعِ سِنِينَ، وَاصْرَبُواهُمْ عَلَيْهَا، وَهُمْ أَبْنَاءُ عَشْرِ، وَفَرَّقُوا بَيْنَهُمْ فِي الْمَضَاجِعِ»

“Yedi yaşındaki çocuklarınıza namazı emrediniz. On yaşına bastıkları halde kılmak istemezlerse onları dövünüz ve yataklarını ayırınız.” (Ebu Davud, Salat 26/495; Riyazüs Salihin 1/338)

Baba çocukların dini eğitim ve öğretimlerini mutlaka almalarını sağlamalıdır. Zira dini eğitim almayan çocuklar anne-babalarına sonraki yaşlarında saygı ve hürmette kusur ederler.

Allah Teâlâ **Lokman Suresi'nin 17.** ayetinde Lokman (a.s.)'in diliyle babanın çocuklarına nasıl hitapta bulunacağını şöyle açıklıyor:

يَا بُنَيَّ أَقِمِ الصَّلَاةَ وَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَانْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَاصْبِرْ عَلَى مَا أَصَابَكَ إِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ

“Yavrucuğum! Namazı kıl, iyiliği emret, kötülükten vazgeçirmeye çalış, başına gelenlere sabret. Doğrusu bunlar, azmedilmeye değer işlerdir.”

Allah Teâlâ aile reisi erkeklerin şöyle dua etmesini istiyor:

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْنَا لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا

“Ve onlar ki, ‘ Rabbimiz! Bize gözümüzü aydınlatacak eşler ve zürriyetler bağışla ve bizi takva sahiplerine önder kıl ’ derler.” (Furkan 25/74)

Usama b. Zeyd Resulullah'ın çocuklara nasıl davrandığını şöyle anlatıyor:

“Resulullah beni alır dizine oturturdu. Hasanı da öbür dizine oturturdu, sonra bizi sinesine basarak; Allah'ım bunlara saadet ve ihsan buyur. Çünkü ben bunların hayır ve saadetlerini diliyorum” buyurdu. (Sahihi Buharî Muhtasarı 12/127)

Ailenin reisi olan baba çocukları arasında ayırım yapmaksızın, hediye almada, sevmeye ve diğer davranışlarında eşit davranmaya çalışmalıdır.

Ailenin reisi olan baba eşinin ve çocuklarının nafakasını temin etmelidir.

Nafaka, kişinin bakmakla yükümlü olduğu kimselerin yiyecek, giyecek ve konut giderlerini karşılamak demektir. Kadının nafakası normal ölçüler içinde kocaya aittir. Bu hususta Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurulmuştur:

وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ

“Annelerin beslenmesi ve giyimi, uygun bir şekilde çocuk babasına aittir.” (Bakara, 2/ 233)

Aile reisi olan baba, eşinin ve çocuklarının nafakasını temin etmek, giyecek, yiyecek ve barınma gibi temel ihtiyaçlarını karşılamak zorundadır. Kuşkusuz bunların tespitinde, kocanın maddi durumu ve toplumun geleneği esas alınır.

عَنْ سَعِيدِ بْنِ حَكِيمِ بْنِ مُعَاوِيَةَ، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ جَدِّهِ مُعَاوِيَةَ الْفُضَيْرِيِّ، قَالَ: أَتَيْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: قُلْتُ: مَا تَقُولُ فِي نِسَانِنَا قَالَ: «أَطْعِمُوهُنَّ مِمَّا تَأْكُلُونَ، وَاكْسُوهُنَّ مِمَّا تَكْتَسُونَ، وَلَا تَضْرِبُوهُنَّ، وَلَا تَقْبَحُوهُنَّ»

Said b. Hakîm'in naklettiğine göre, dedesi Muâviye el-Kureyşi'nin “Hanımlarımız hakkında ne dersiniz?” diye sorması üzerine Allah Resulü şöyle buyurmuştur: "Yediklerinizden onlara da yedirin, giydiklerinizden onlara da giydirin, onları dövmeyin ve kötülemeyin ." (Ebu Dâvud, Nikâh 43, (2144)

Aile reisi olan baba, Aile efradına karşı cömert davranmalıdır. Cimrilik, bazı insanları ailesine karşı da eli sıkılığa zorlar. Onların ihtiyaçlarını karşılamamaya yöneltir. Baba, Eş ve çocukların her türlü ihtiyaçlarını cömertçe karşılamalıdır.

Aile reisi olan baba, eşinin ve çocuklarının yöneticisi ve gözeticisi konumunda olduğu için, eşini ve çocuklarını himaye etmeli, onlara zarar verecek maddi ve manevi şeylerden onları korumalıdır. Koca, karısını kıskanmalıdır. Adını lekeleyecek, saygınlığını zedeleyecek, açık-saçık kıyafetlerden, kadın-erkek karışık toplantılardan ve ayrıca şaibeli kadınlarla arkadaşlık etmekten onu alıkoymalıdır.

Baba eşini ve çocuklarını Allah'ın bir emaneti olarak görmeli ve haklarına tecavüz etmemelidir. Onları cehennem yakıtı olmaktan korumalıdır.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ

“Ey inananlar! Kendinizi ve ailenizi yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun.”

(Tahrim, 66/6)

Kadın, yavrusu olunca anne olur. Yavrusunu bağrına bastığında kalbi şefkatle dolar. Annelik, ilâhi merhametin dünyamıza yansıyan güzelliklerinden biridir. Annelikteki şefkat duygusu insanlar âleminde görüldüğü kadar, hayvanlar âleminde de görülmektedir. Anne yavrusunu kendi canına tercih eder. Ondaki ayrılmaya dayanamaz. Bu manevi bağı koparmaya çalışanlar peygamberimiz tarafından şiddetli bir şekilde şöyle uyarılır.

عَنْ أَبِي أَيُّوبَ قَالَ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «مَنْ فَرَّقَ بَيْنَ الْوَالِدَةِ وَوَلَدِهَا فَرَّقَ اللَّهُ بَيْنَهُ وَبَيْنَ أَحَبِّتِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ»

“Anne ile evladının arasını ayırmanın, Allah da kıyamet günü sevdikleriyle arasını ayırır.” (Tirmizi, büyü‘, 54/1283.)

İslam küçük çocuğu terbiye, kollama, bağrına basma hakkını özellikle anneye vermiştir. İslam bu hakkı çocuğa düşkünlüğü ve merhametinin baskınlığı dolayısıyla anneye vermiştir. Çünkü anne geceleri uykusunu terk eder, gündüzleri rahatını bırakır, yavrusu ağlayacak olsa kalbi ıstırap ateşiyle yanar. Çocuğunu büyütme ve eşine hizmet etmek için gecesini gündüzüne katan, zayıf, bitkin ve yorgun düşerek gücünü kaybeden ve yardıma muhtaç duruma düşen anne 'ye baba ve ailenin diğer fertleri ellerinden geldiğince yardımcı olmalıdırlar.

Aile birliğinin devamı, karı ile koca arasındaki sevgi ve saygıya bağlıdır. Eşler, yuvada mutluluğu sağlamak için gerekli fedakarlığı göstermeli, huzur bozucu tutum ve davranışlardan sakınmalıdırlar.

Aile reisi olan erkek eşine karşı hilm ile yumuşak davranmalı, kaba ve sert davranışlardan sakınmalıdır. Bu hususta Peygamber efendimiz (sav) şöyle buyuruyor:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَكْمَلُ الْمُؤْمِنِينَ إِيمَانًا أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا، وَخَيْرُكُمْ خَيْرُكُمْ لِنِسَائِهِمْ»

"Mü'minler arasında imanca en kâmil olanı, ahlâkça en güzel olanıdır. En hayırlınız da ailesine hayırlı olandır." (Tirmizî, Radâ 11, (1162); Ebu Dâvud, Sünnet 16, (468))

Bunun için, Resulullah (sav) şöyle buyurmuştur :

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَا يَفْرَكُ مُؤْمِنٌ مُؤْمِنَةً، إِنْ كَرِهَ مِنْهَا خُلُقًا رَضِيَ مِنْهَا آخَرَ»

Ebu Hüreyre'nin şöyle naklettiler. "Rasulullah (a.s) buyurdular ki: "Bir mü'min erkek, hanımına karşı kötü duygular beslemesi; çünkü onun bazı huylarından hoşlanmasa da diğer huylarından hoşlanabilir." (Müslim, Radâ 61/3645)

Peygamberimiz bu hadisi şerifte kocayı uyarıyor. Eşindeki hoşlanmadığı bir huyu sebebiyle yuvayı sarsacak hatta dağılmasına sebep olacak tavırlardan sakınılmasını söylüyor. Elbette bu, kadın için de geçerlidir. O da, aile kurumunun tehlikeye düşmesine meydan verecek söz ve davranışlardan sakınmalıdır. Hatta Peygamberimiz, kocaları ile uyum içerisinde olan kadınları müjdelemiş ve şöyle buyurmuştur:

عَنْ أُمِّ سَلَمَةَ قَالَتْ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَيُّمَا امْرَأَةٍ مَاتَتْ وَرَوَّجَهَا عَنْهَا رَاضٍ دَخَلَتْ الْجَنَّةَ»

Ümmü Seleme (r. anhâ) anlatıyor: "Rasulullah (a.s) buyurdular ki: "Hangi kadın, kocası kendisinden razı olarak vefat ederse, cennete girer." (Tirmizî, Radâ 10, (1161))

Allah Teâlâ çocukları bizlere bir imtihan vesilesi ve dünya hayatının süsü olarak vermiştir. Bu konuda Yüce Allah şöyle buyuruyor:

وَاعْلَمُوا أَنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ وَأَنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ

“Biliniz ki mallarınız ve çocuklarınız birer imtihan vesilesidir. Büyük mükâfat ise Allah katındadır. (Enfal 8/28)

“المال والبُتون زينة الحياة الدنيا والباقيات الصالحات خيرٌ عند ربك ثواباً وخيراً أملاً” Servet ve oğullar, dünya hayatının süsüdür, ölümsüz olan iyi işler ise, Rabbinin nezdinde hem sevapça daha hayırlı, hem de ümit etmeye daha layıktır.” (Kehf 18/46)

Çocuklarımız bizlere Allah’ın emanetidir. Bizler anne ve baba olarak bu emanete sahip çıkmalıyız. Bu emanetleri Allah’ın istediği bir şekilde yetiştirmeye çalışmalıyız. Bu konuda Hz. Peygamberimiz şöyle buyuruyor:

«مُرُوا أَوْلَادَكُمْ بِالصَّلَاةِ وَهُمْ أَبْنَاءُ سَبْعِ سِنِينَ، وَأَصْرِبُوهُمْ عَلَيْهَا، وَهُمْ أَبْنَاءُ عَشْرِ، وَفَرَّقُوا بَيْنَهُمْ فِي الْمَضَاجِعِ»

“Yedi yaşındaki çocuklarınıza namazı emrediniz. On yaşına bastıkları halde kılmak istemezlerse onları dövünüz ve yataklarını ayırınız.” (Ebu Davud, Salat 26/495)

Çocuk dünyaya geldiğinde önce onun kulağına ezan ve kamet okuruz. Sonra da saçını kesip kaç gram geliyorsa o kadar değerinde altını tasadduk ederiz. Akika kurbanı keseriz. Daha, küçük yaşlardan itibaren Allah, Peygamber ve din konusunda çocuklarımızı bilgilendirmeliyiz. Çocuklarımız, Allah sevgisini, Peygamber sevgisini, Din sevgisini, vatan sevgisini, ana-baba sevgisini, kardeş sevgisini, küçüklere sevgiyi büyüklere saygıyı benimsetmeliyiz. Resulü Ekrem (sav) şöyle buyuruyor:

«عَنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «أَكْرِمُوا أَوْلَادَكُمْ وَأَحْسِنُوا أَدَبَهُمْ»

“Çocuklarınıza gereken ikramı yapın ve terbiyelerini güzel verin.” (İbn Mace, Edeb, 3/3671)

Bedenen ve zihnen sağlıklı nesiller yetiştirmek için tüm çabalarımızı sarf etmeliyiz. En iyi yatırımın insana olan yatırım olduğunu zihnimizden asla çıkarmamalıyız. Bunun için televizyon, gazete, İnternet ve sosyal medyanın zararlarından çocuklarımızı korumalıyız. Bu konuda günümüz şartlarında anne-babalara çok büyük sorumluluklar düşmektedir.

Anne ve babaya çocuklarını eğitmek, güzel terbiye etmek ve yetiştirmek için büyük fedakarlık düşmektedir. Bu aynı zamanda onların dini görevlerindedir. Peygamberimiz (sav) şöyle buyuruyor:

«عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَأَنْ يُؤَدَّبَ الرَّجُلُ وَلَدَهُ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَتَّصِدَّقَ بِصَاعٍ»

“Hiçbir baba çocuğuna güzel terbiyeden daha üstün bir bağışta bulunmuş olamaz.” (Tirmizi, Birr, 33/1951)

Evlenen erkek ve kadın kendi ana ve babalarına karşı olan sorumluluklarını unutmamalıdır. Hiçbir eş diğerinin ana ve babasının hakkına riayet etmesine engel olmamalıdır. Evlenen çiftler eşinin de ana ve baba hakkını kabul etmiş demektir. Hz. Allah hem erkeğe hem de kadına ana ve babasına karşı saygılı olmasını emretmiştir. Bu hususta Kur’an-ı Kerim’de şöyle buyrulmaktadır.

«وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبُلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا آفٌ وَلَا تُنْهَرُهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا (23) وَالْخَفِضُ لَهُمَا جَنَاحُ الذَّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيْتَنِي صَغِيرًا (24)»

“Rabbin sadece kendisine ibadet etmenizi, anne-babanıza da iyi davranmanızı kesin bir şekilde emretti. Onlardan biri veya her ikisi sizin yanınızda yaşlanırsa kendilerine “öf” bile deme; onları azarlama ikisine de güzel söz söyle. Onları esirgeyerek alçakgönüllülikle

üzerlerine kanat ger ve. ”Rabbim, küçüklüğümde onlar beni nasıl yetiştirmişlerse, şimdi de sen onlara (öyle) rahmet et” diyerek dua et” (İsra 17/23-24.)

Kendi anne ve babamızla beraber eşlerimizin anne ve babasının da rızasını kazanmaya özen göstermeli, eşlerimizin kendi ailelerine karşı sorumluluklarını yerine getirmelerine, Allah’ın emrettiği şeylere riayet etmelerine yardımcı olmalıyız. Bizler ana ve babalarımıza karşı saygıda kusur etmemeliyiz ki, bizim çocuklarımız da bizlere saygıda kusur emesinler. Allah Teâlâ, insanın ana-baba gayrimüslim olsa bile, onlara itaat edilmesini emretmektedir.

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا وَإِنْ جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

“Biz insana ana-babası hakkında iyilik etmesini tavsiye etmişizdir. Eğer onlar (ana-baba), seni, hakkında bilgin olmayan bir şeyi (körü körüne) bana ortak koşman için zorlarsa, onlara itaat etme. Dönüşünüz ancak banadır. O zaman, size yapmış olduklarınızı haber vereceğim.” (Ankebut, 29/8)

Sağlam bir ailenin kurulması ve devamı ailenin, eşler arasında karşılıklı saygı, sevgi, güven ve fedakârlık temeli üzerine inşa edilmesiyle mümkündür. Eşler sırlarını başkalarına açmamalı, harcamalarda daima ailenin geleceğini düşünmeli, ailevî menfaatlerini daima ön planda tutulmalı, her zaman birbirlerine destek olmalı ve her ne olursa olsun daima güler yüzlü tatlı dilli olmalılar. En önemlisi de eşler birbirleriyle istişareyi bırakmamalı ve birbirlerinden hiçbir şeyi gizlememeliler.

Sonuç olarak millet ve devletler, sağlam ailelerden meydana gelir. Aileleri İslam’ın emrettiği kaideler ve kurallar çerçevesinde kurarsak millet de sağlam bir millet olur. Yine ailenin fertleri olan baba, anne ve çocuklar da karşılıklı sorumluluklarını bilip sevgi, saygı, hoşgörü ve güven içindeyse o ailelerde huzur vardır. Aileler huzurluysa millet ve devlet huzurludur.

Ya Rabbi! Bizi, ailemizi, milletimizi ve vatanımızı her türlü iç ve dış düşmanların yıkıcı ve bölücü eylemlerinden korusun. Bizleri Sıratı Müstakim’den ayırmasın, bizleri birlik ve dirlik içerisinde daim ve kaim eyle. Günahlarımızı affetsin, ölenlere rahmet, kalanlara sıhhat ve afiyet eyle.